

MAKTABGA TAYYORLOV GURUHI TARBIYALANUVCHIDA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Ro‘zmetova Farangiz Azamatovna

*Urganch Ranch texnologiya universiteti,
Pedagogika va Filologiya fakulteti “Pedagogika
va aniq fanlar” kafedrasida stajor o‘qituvchisi.*

O‘rinboyeva Marjona Yashin qizi

*Urganch Ranch texnologiya universiteti,
Maktabgacha ta’lim yo‘nalishi I-kurs talabasi.*

Annotatsiya. Ushbu maqola Maktabgacha ta’lim tashkilotlarining maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarda markazlardagi rivojlantiruvchi faoliyatlar asosida bolalarda kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish mumkinligini tarbiyachilarga yordam sifatida ko‘rsatib berilgan.

Kalit so‘zlar. Kompetensiya, kommunikativ, faollik, faoliyat, rivojlanish markazlari, ta’limiy faoliyat, til, nutq, ta’limiy faoliyat ishlanmalari, tezis, mashg‘ulot ishlanma, ertalabki doira, umumiy guruh, rivojlantiruvchi markaz, til va nutq markazi.

Hozirgi kunda mamlakatimizda maktabgacha ta’lim va umumiy o‘rta ta’limning uzluksizligi va uzviyligini ta’minlash, maktabgacha ta’lim sifati va samaradorligini yanada oshirish, soxada faoliyat yuritayotgan xususiy sektor vakillarini rag‘batlantirish va qo‘llab quvvatlash, ta’lim jarayoniga innovatsiyalarni, ilg‘or pedagogik va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish maqsadida maktabgacha va maktab ta’lim vazirligining “Ilk qadam” davlat o‘quv dasturi doirasida, kichik gurux bolalarida kognitiv psihomotor va ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishga alohida ahamiyat berilmoqda.

Bolalarning ijodiy faoliyatini shakllantirishda rivojlantiruvchi markazlarning o‘rni beqiyosdir. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining va Maktab va maktabgacha ta’lim vazirligining maktabgacha ta’lim tizimini yanada rivojlantirish to‘g‘risidagi qarorlariga muvofiq maktabgacha ta’lim tashkiloti guruhlarida 5 ta markaz tashkil etilgan: “Til va Nutq”, “Qurish, yasash va matematika”, “San’at”, “Fan va tabiat”, “Syujetli va rolli o‘yinlar va sahnalashtirish” markazlar. Ushbu markazlar tarbiyalanuvchilar uchun muhim o‘rin kasb etadi, chunki bola markazlarda erkin faoliyat olib boradi. Tarbiyachi esa ularga yordamchi sanaladi. Bu esa bolalarni nutqini, erkin fikrlashini, jismoniy va ijtimoiy bilish kompetensiyalarini

rivojlantiradi. Bolalarning markazlardagi rivojlantiruvchi faoliyatlari natijasida kommunikativ kompetensiyalari rivojlanadi.

Kommunikativ kompetensiya – bu tarbiyalanuvchilarda atrofdagi odamlar bilan o‘zaro munosabatlarning konstruktiv usullari va vositalariga ega bo‘lishni taqozo qiladi, ularda muloqot qilish va yuzaga kelgan o‘yin, bilish, maishiy va ijodiy vazifalarni muvaffaqiyatli hal qilish qobiliyati. Bu kompetensiyaga nutqni rivojlantirish ham kiradi. Nutq bolaning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishi hamda dunyoni bilishi uchun zarur vositadir. Mazmunga boy va rag‘batlantiruvchi ta’lim muhitida bolalar og‘zaki va yozma muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradilar, bu ularga o‘zlariga ishonishga, boshqalar bilan munosabatlarni o‘rnatishga, dunyo haqidagi tushunchalarini shakllantirishga, mashg‘ulotlarda ishtirok etishga va loyiha ishlarini jamoa bo‘lib bajarishga yordam beradi.

Bolalar kattalar va boshqa bolalar tomonidan tushunilishlari uchun o‘zlarini namoyon etishlari mumkin. Ular aytilganlarni tushunish uchun tinglaydilar va kuzatadilar; savol va topshiriqlarni eshitadilar va shunga mos javob berishadi. Ular nutqni, ayniqsa o‘qish va yozishni o‘z ichiga olgan mashg‘ulotlarga ijobiy qarashadi. Ular nutqning turli shakl va funksiyalarini biladilar, ulardan foydalanadilar va kerak bo‘lganda ularni turli xil muloqot holatlarida moslashtiradilar. Bu kompetensiya, shuningdek, axborot olish uchun turli xil aloqa vositalari va kanallardan mustaqil foydalanish qobiliyatini o‘z ichiga oladi. Ta’lim olishi va rivojlanishida foydalanish uchun kerakli ma’lumotlarni qidirish, tahlil qilish va tanlash, ularni tartibga solish, o‘zgartirish, saqlash qobiliyatini mustahkamlaydi.

Bolalar hayoti kunning birinchi va ikkinchi yarmidagi kun tartibiga binoan tashkil etiladi. Buning uchun hamma uchun rivojlantiruvchi muhitni yaratish zarur,

Tayyorlov guruhi. Bu yerdagi faoliyatlar o‘tkaziladigan bo‘limda katta guruhdagi singari bolalar uchun ikki kishilik stollar qo‘yiladi. Guruh xonasidagi jihozlar zarurat tufayli shug‘ullanganda o‘yinga joy bo‘shatish maqsadida boshqa tomonga surib qo‘yadigan qilib joylashtiriladi. Bunda ertalabki qabul muhim rol o‘ynaydi. Tarbiyachi bolalarning MTTdagi vaqti qiziqarli sarmazmun o‘tishini ta’minlaydi. Buning uchun ertalab bolalarni ochiq chehra bilan kutib oladi, otionalari bilan xushmuomala, xayrixoh munosabatda bo‘ladi. Ertalabki qabul vaqtida ijodiy o‘yinning hamma turlari tashkil etiladi, tabiat markazida kuzatish, bolalarning guruh xonasidagi, ovqat va faoliyatlardagi navbatchiliklari, nonushtadan oldin ertalabki gimnastika va yuvinish tashkil etiladi. Nonushta vaqtida tarbiyachi bolalarning ovqatlanish madaniyatini nazorat qilib turadi. Nonushtadan keyin dasturda ko‘rsatilgan vaqt mobaynida faoliyatlar rivojlantiruvchi markazlarda

o'tkaziladi. Ayniqsa til va nutq markazida bolalar nutqining faollik darajasini oshirish uchun turli xil metodikalardan foydalaniladi. Suhbat, sur'at asosida hikoya, she'r yodlatish, turli xil didaktik o'yinlar va savol-javoblar asosida tarbiyalanuvchilarda monologik va dialogik nutqi rivojlanadi.

Xulosa qilib aytganda bolalarni tarbiyalanuvchilarda kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirish markazlarda faoliyat yuritishlari ularni maktab ta'limiga tayyorlashda har tomonlama yetuk aqliy va jismoniy barkamol bo'lib ulg'ayishlariga, ularda milliy qadriyatlar va urf-odatlarga sodiq bo'lib shakllanishlari uchun zamin yaratadi, ularning kasb-hunarga bo'lgan qiziqishlarini orttiradi. Til va nutq markazi esa bolalarni ijodiy tadqiqotlarini shakllantirishda asosiy rolni o'ynaydi.

Adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmoni. 30.09.2024 yilgagi 152-son.
2. Takomillashtirilgan "Ilk qadam" Davlat o'quv dasturi. 4.02.2022y
3. F.Qodirova, Sh.Toshpo'latova, M.A'zamova. "Maktabgacha pedagogika".- T., "ma'naviyat".2013
4. F.Ro'zmetova, O'. Marjona. "Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berishda qurish-yasash va konstruksiyalash markazining ahamiyati".- MODERN EDUCATION AND DEVELOPMENT. Выпуск журнала №-15 Часть-2_ Декабрь –2024